

Protokół

6. posiedzenia I. sesji VIII. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 27. czerwca 1902.

Początek o godzinie 10 minut 55 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. Andrzej hr. Potocki.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Kazimierz Lubomirski, Stanisław Mycielski, ks. Teodor Bohaczewski.

Obecnych posłów 139.

Ze strony Rządu: c. k. Radca Dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół czwartego posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół piątego posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzania.

Sekretarz p. Mieczysław Urbański odczytuje pismo c. k. Sądu obwodowego

w Cieszynie z dnia 21. czerwca 1902 Pr. $\frac{VI}{60}$ 9/98 o wyjednanie zezwolenia Sejmowego na karno-sądowe ściganie p. Stojalowskiego; i wnosi na odesłanie tego pisma do komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwalą odesłanie tego pisma do komisji prawniczej.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyj, wniesionych po dzień 27. czerwca 1902, które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Komisji budżetowej Ls: 775, 777, 782 do 787, 789 do 793, 795 do 799, 802, 804, 806, 807, 809, 810, 813, 814, 816, 820, 825, 826, 828, 829, 831, 836, 840, 844, 846, 848 do 850, 853, 854, 858 do 860, 861, 862, 865, 866, 871, 873 do 875, 879, 880, 884 do 886, 890, 891 do 893, 895 do 897, 903, 904, 908, 909, 911 do 917, 919, 921, 926 do 930, 934, 935, 937, 940, 942, 943, 947.

Komisji szkolnej Ls: 778 do 780, 794, 808, 811, 815, 818, 819, 821, 822, 832 do

835, 837, 838, 847, 872, 881 do 883, 887, 894, 898 do 900, 907, 910, 918, 931.

Komisji petycyjnej Ls: 805, 812, 823, 827, 851, 868, 901.

Komisji administracyjnej Ls: 852, 867, 936.

Komisji gospodarstwa krajowego Ls: 843, 870, 902, 925, 932, 946.

Komisji drogowej Ls: 801, 803, 824, 839, 869.

Komisji podatkowej Ls: 788, 830, 888.

Komisji kolejowej Ls: 845, 938, 941.

Komisji górniczej Ls: 905, 906.

Komisji przemysłowej Ls: 776, 876,

Komisji sanitarnej Ls: 781, 800, 817, 889, 920.

Komisji solnej Ls: 933.

Po odczytaniu petycji Ls: 784 Pańkowskiej Honoraty, wdowy po profesorce Akademii rolniczej w Dublanach o podwyższenie pensji wdowiej przemawia p. Stadnicki popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono oddzielnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycji Ls. 845 Dzieślewskiego Waleryana inżyniera cywilnego we Lwowie im. Konsoryum projektowanej kolei lokalnej Zakopane Świnnica o poparcie tego projektu przemawia p. Bednarski popierając tę petycję.

Sekretarz p. M. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono oddzielnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycji Ls. 846 Gminy Janów o przyjęcie kosztów utrzymania dzieci Natana i Harkla na fundusz krajowy przemawia p. Brunicki popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono oddzielnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycji Ls. 847 Gminy m. Wadowic w sprawie założenia seminarium nauczycielskiego przemawia p. Maiss popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono oddzielnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycji Ls. 940 Kowarkowej Janiny Przełożonej PP. Sakramentek we Lwowie o zasiłek na restaurację klasztoru przemawia p. Cielecki popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono oddzielnym komisjom jak wyżej.

Marszałek wzywa sekretarzy do czytania złożonych przed rozpoczęciem posiedzenia wniosków i interpelacji.

Sekretarz p. Lubomirski czyta :

W n i o s e k.

zważywszy, że stan ekonomiczny drobnej własności rolniczej w przeważnie większej części kraju naszego upada coraz widoczniej — a z różnorodnych przyczyn położenie naszych włościan w wielu okolicach utrudnia się coraz więcej, wskutek czego w szerokich warstwach włościanstwa naszego wzmaga się niezadowolenie i pewne przynębnienie moralne, dokładne więc i wszechstronne zbadanie istotnego stanu rzeczy i przyczyn złego nasuwa się jako coraz bardziej nagląca konieczność, przeto Wysoka Izba uchwalić raczy :

Sejm wzywa Wydział Krajowy do zwołania ankiety, złożonej poczęści z posłów oraz ludzi dobrze znających nasze ludowe i agrarne stosunki, celem dokładnego zbadania położenia w kraju niniejszego rolnictwa i obmyślenia środków jakby tej najliczniejszej warstwie naszego społec-

czeństwa z odpowiednią pomocą przyjęć można.

We Lwowie dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca:
Cielecki w. r.

Tad. Cieński, Sozański, L. Cieński, Wybranowski, Sala, Pawlikowski, Miecz. Urbański, Korytowski, Niezabitowski, Kozłowski, Traczewski, Rudrof, Trzecieski, Garapich, Vivien, Horodyski, Krzysztofiwicz, Theodorowicz.

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Spółce pożyczkowo-przemysłowej: „Ochrony i pomocy Narodowej“ stowarz. zarejestr. z ograniczoną poręką w Białej udziela się na wybudowanie polskiego domu robotniczego w Lipniku pod Białą sumy 25 000 koron tytułem bezprocentowej pożyczki, którą Spółka zwrócić będzie obowiązana w półrocznych ratach po 2.500 koron od chwili wybudowania domu; w danym razie Wydział krajowy poręczy spłatę procentów tej pożyczki.

Wydział krajowy czuwać będzie nad użyciem tych pieniędzy na cel przeznaczony.

2. Teżże Spółce udziela się 5.000 koron bezwrotnej zapomogi na urządzenie Ochronki polskiej pod zarządem Sióstr Felicjanek w domu już przez Spółkę nabytym.

Pod względem formalnym odsyła się ten wniosek do komisji budżetowej.

Uzasadnienie.

Na kresach Galicyi około znanych niemieckich miast Białej-Bielska, zorganizowali Niemcy od dawna tak zwaną przez nich „deutsche Sprachinsel“ Nietylko w tych dwu miastach, ale też w sąsiednich wioskach jak: Lipnik, Hałcnów, Stare Bielsko, Wapienica, Mikluszowice, Aleksandrówka

i t. d. pozakładali niemieckie szkoły Schulvereinu, które szerzą ducha pruskiego i przy ich pomocy, oraz przez zakłady przemysłowe rugują coraz dalej żywioł polski, germanizują i gnębią ludność polską materialnie i moralnie.

Dowodem najlepszym jak germanizacya na krańcach zachodniej Galicyi postępuje jest to, że urzęda gminne wymienionych gmin, a także i gmin sąsiednich, są niemieckie, urzędują po niemiecku, a nawet przyjęły dla swoich gmin nazwy niemieckie jak: Kunzendorf (Lipnik), Alzen (Hałcnów), Lobnitz (Wapienica), Nikelsdorf (Mikluszowice), Gross, Olisch, Alexanderfeld, Oberkurzwald (Międzyrzecze) i t. d.

I taka bezustanna germanizacya zachodnich wsi Galicyi odbywa się dzisiaj bezkarnie i bez obrony ze strony Polaków, podczas gdy na nią wrze takie ogólne oburzenie z powodu jej zachowania się za granicą Austrii!

A jednak na tej „deutsche Sprachinsel“ jest ludność polska wszędzie w liczebnej większości z wyjątkiem jednego może Hałcnowa i gdyby nie była tak zgniewioną przewagą niemieckiego kapitału, zdołałaby utracone wsie pozyskać napowrót dla polskości. Polacy są atoli robotnikami i posługaczami, a Niemcy prowadzą przedsiębiorstwa i wykupili ich grunta.

W szczególności w rozległej gminie Lipniku stosunki przedstawiają się w przybliżeniu następująco: Ludność liczy około 4.000 dusz, a numerów jest około 450. Z tego numerów niemieckich jest 300 a polskich tylko około 150. Pod niemieckimi numerami mieszka jednak około 300 rodzin komorników polskich, którzy zebrawszy pewne oszczędności od 500—1000 złr. dążą do wybudowania własnej siedziby.

Otóż zamiarem Spółki „Ochrony i Pomocy Narodowej“ jest: zakupić większe gospodarstwo, złożone z kilkunastu morgów (które jest nawet upatrzone za cenę 24.000 koron), rozparcelować je i rozsprzedać

między polskich komorników, aby mieli gdzie stawiać dla siebie domy. W ten sposób siła żywiołu polskiego w Lipniku szybko wzrosła.

Prócz tego na jednym morgu Spółka „Ochrony i Pomocy Narodowej“ zamierza wystawić dom robotniczy z taniemi mieszkaniami na 10—12 rodzin robotniczych.

Tą drogą zyska sprawa socyalna i równocześnie sprawa narodowa.

Ad 2. Dom nabyty przez Spółkę „Ochrona i Pomoc Narodowa“ składa się z dwóch części. Owóz zamiarem Spółki jest jedną część domu i połowę ogrodu oddać zakonnicom Sióstr Felicyanek na ochronkę.

Polska ludność robotnicza w Białej i Bielsku zmuszona jest obecnie dzieci swe posyłać do ochronek niemieckich, gdzie od maleńkości ulegają germanizacyi.

Nadto wpływ zakonnic niemieckich oddziaływa najgorzej na niewiasty polskie, które się jeszcze prędzej niemieczą, niż mężczyźni.

Dla ochrony tedy polskich dzieci i matek polskich konieczną jest rzeczą wpływ niemieckich zakonnic osłabić i usunąć, a to tylko przez sprowadzenie polskich zakonnic jest możliwe.

Spółka czyni ze swej strony wielką ofiarę, gdy część kupionej przez siebie realności przeznaczą na ten cel społeczno-narodowy, a prosi, aby i kraj również do tego się przyczynił przez udzielenie bezwrotniej zapomogi w sumie 5000 K., która to suma na uskutecznienie przebudówek i odpowiednie urządzenie ochronki nieodzownie jest potrzebną.

We Lwowie dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca :
Stojałowski w. r.

T. Cieński, L. Cieński, Kramarczyk, Cielecki, Stan. Wybranowski, Traczewski,

Z. Skrzyński, Vivien, Włodek, W. Skrzyński, Szponder, Szajer, Żardecki, Wilozkiewicz, Krementowski, Szwed, Potoczek.

Sekretarz p. Mycielski czyta :

W n i o s e k

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm wzywa ces. król. Rząd o wyjednanie w drodze ustawodawczej takich zmian ustawy państwowej o opodatkowaniu spirytusu z dnia 20. czerwca 1888 r. i odnośnego rozporządzenia ministerstwa skarbu z dnia 15. sierpnia 1889 r., ażeby:

1. uchylono obowiązek uiszczania opłaty trzykoronowej od jednego hektol. spirytusu, jako należitości kontrolnej za denaturowanie spirytusu w myśl §. 6. ust. państw z 20. czerwca 1888 r.

2. zmieniono postanowienia rozporządzenia ministerstwa skarbu z dnia 15. sierpnia 1889 r. o środkach mających służyć do denaturowania spirytusu i zarządzone zastosowanie takich środków, któreby umożliwiły użycie spirytusu do oświetlania i opału motorów,

3. by bonifikacya, przyznana gorzelniom rolniczym — §. 7 ust. p. z 20. czerwca 1888 r. rozciągniętą została i na wyrób spirytusu denaturowanego w tych gminach,

4. przyznano ulgi taryfowe dla wywozu spirytusu denaturowanego do granic państwa.

We Lwowie dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca :
Jan Gnoiński w. r.

Korytowski, Sala, Pawlikowski, Garpich, Horodyski, Roman Puzyna, Niezabitoski, L. Cieński, Stadnicki, Laskowski, Rudrof, Abrahamowicz, Cielecki, Schätzel, W. Gnoiński, Vivien, Tadeusz Cieński, Wybranowski, Rozwadowski.

W n i o s e k.

Uchwałami z dnia 17. lutego 1898 i z dnia 16. marca 1899 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, „aby pomnożył jak najrychlej w kraju naszym liczbę geometrów ewidencyjnych w ten sposób, iżby w siedzibie każdego sądu powiatowego znajdował się przynajmniej jeden rządowy geometra“. W załatwieniu tej uchwały oznajmiło Prezydium krajowej Dyrekeyi skarbu odezwą z dnia 12. marca 1899, że nawet przyzwolone przez Ministerstwo pomnożenie liczby geometrów o 32 posad, zdołano załedwie w połowie do skutku doprowadzić, a to dla braku odpowiednio na te posady ukwalifikowanych kompetentów. Przy tem przyzwoleniu zaznaczyło Ministerstwo, że na utworzenie posad geometrów ewidencyjnych w siedzibie każdego sądu powiatowego, nie można reflektować, a to dla braku ukwalifikowanych, jak i dla zbyt wielkich kosztów.

Zważywszy, że potrzeba większej ilości geometrów ewidencyjnych, daje się w naszym kraju z każdym rokiem coraz więcej odezuwać — należy zaś przypuścić, że po trzech latach odpowiednia liczba ukwalifikowanych znaleźć się powinna — szczególnie przy lepszem uposażeniu — że pomnożenie tych posad o 32 na cały kraj jest, w obecnych stosunkach, stanowczo niewystarczającą —

niżej podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm ponawiając swe rezolucye z dnia 17. lutego 1898 i z dnia 16. marca 1899 wzywa c. k. Rząd, aby jak najrychlej pomnożył w kraju naszym liczbę geometrów ewidencyjnych, ile możności tak, aby w siedzibie każdego sądu powiatowego, znajdował się przynajmniej jeden geometra rządowy — i odpowiednio ich wyposażył.

We Lwowie, dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca:
Rozwadowski w. r.

Mycielski, Lityński, Pawlikowski, J. Urbański, Skałkowski, dr. Wł. Czaykowski, Niezabitowski Stadnicki, Wł. Kraiński, Vayhinger, Merunowicz, Bal, Żardecki, Abrahamowicz, Sękowski, Vivien, Brunicki, Loewenstein, Maryewski.

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Od biletów na wszystkie widowiska od wszelkich zabaw publicznych i prywatnych, bankietów i t. p. połączonych z muzyką pobierać się będzie we wszystkich gminach kraju dodatek krajowy w wysokości: 2 grosze od każdych 20 groszy przy cenach biletowych, 1 koronę ryczałtowo za dobę przy zabawach prywatnych z muzyką (z kapelą) połączonych; 10 koron ryczałtowo za dobę przy zabawach publicznych (balach), również z muzyką (kapelą) połączonych. Zabawy w kółku ściśle rodzinnem, przy muzyce, nie najętej, wolne są od tego podatku.

Uzyskana tą drogą suma ma służyć na cele oświaty ludowej.

Wybieranie tego dodatku należy przy widowiskach do przedsiębiorcy, przy zabawach do zwierzchności gminnej.

We Lwowie, dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca:
Ks. Stojalowski w. r.

Krementowski, Huryk, T. Cieński, Potoczek, Kramarczyk, Szwed, Szajer, Stapiński, Skołyzewski, Wilczkiewicz, Korol, Barabasz, Żardecki, Loewenstein, Barwiński, Glidziuk, Staruch.

Sekretarz p. Bohaczewski czyta:

W n i o s e k.

pośla Mazikiewiczą i towarzyszy.

Zważywszy, że nasze wsie drewniano-słomiane świadczą tylko o ubóstwie kraju,

że drzewo materyałowe coraz jest gorsze, że ubezpieczenie ogniowe od takich budynków jest bardzo kosztowne, przeto, celem zachęcenia ludu wiejskiego do budowania chat z materyału ogniotrwałego wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

„Nowo wystawione chaty wiejskie i małomieszczkańskie (należące do dwóch najniższych klas podatkowych) murowane i kryte ogniotrwale, uwolnione czasowo od podatku domowo-klasowego, zostają równocześnie uwolnione od wszelkich dodatków krajowych i autonomicznych na ten sam czas“.

Pod względem formalnym wnoszą podpisani, by ten wniosek odesłano do komisji administracyjnej.

We Lwowie dnia 25. czerwca 1902.

Wnioskodawca:
Mazikiewicz w. r.

W. Szwed, Kramarczyk, Huza, J. Stapiński, Staruch, Stojałowski, Krempa, Huryk, Bohaczewski, Otapczuk, Barabasz, Korol, Barwiński, Potoczek, Dr. Łazarski.

W n i o s e k

posła Mazikiewicza i towarzyszy.

Zważywszy, że przepisy ustawy państwowej z dnia 25. marca 1880 (Dz. u. p. Nr. 39) w §. 24. jak również ministerjalne rozporządzenie wykonawcze z dnia 10. grudnia 1880 (Dz. u. p. Nr. 140) do §. 4. ust. 3., dotyczące uwolnienia od podatku domowego nowo zbudowanych domów są bardzo ściśle i wymagają od petentów bezwarunkowo zarówno dotrzymania ustawowego terminu 45 dniowego do wniesienia podań do władzy kompetentnej, jak i przedłożenia różnych poświadczeń urzędowych, — z czem nasi włościanie nie mogą sobie dać rady, i dlatego tylko bardzo mało korzystają z dobrodziejstwa tej ustawy, a wolą

płacić nienależący się podatek, aniżeli starać się o uwolnienie od niego, — wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w jak najkrótszym czasie wydał i rozesłał do wszystkich Zwierzchności gminnych pouczenia o przepisach tej ustawy z potrzebnymi drukowanymi formularzami dla dotyczących wymaganych poświadczeń urzędowych i by zawiązywał te Zwierzchności, ażeby od teraz one same spowodowały strony do wnoszenia podań o uwolnienie od podatku domowo-klasowego w terminie przepisany, i by wszelkie potrzebne poświadczenia wydawały stronom z urzędu, nie pobierając za to żadnych innych opłat, oprócz tych, które są ustawo dozwolone“.

Pod względem formalnym wnoszą podpisani na odesłanie niniejszego wniosku do komisji administracyjnej.

Lwów dnia 25. czerwca 1902.

Wnioskodawca:
Mazikiewicz w. r.

Ks. Wilczkiewicz, Dr. Łazarski, Białoskórski, Żardecki, W. Szwed, Krempa, Theodorowicz, Korol, Barwiński, J. Stapiński, Staruch, Stojałowski, Huryk, Bohaczewski, Ostapczuk, Barabasz, Potoczek, Kremenowski.

Marszałek oznajmia, że odczytane wnioski umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń, oraz wzywa sekretarzy do odczytania złożonych interpelacji.

Sekretarz p. Bohaczewski czyta:

I n t e r p e l a c y a

posła Dr. Korola i tow. do c. k. komisarza rządowego w sprawie wyborów gminnych we wsi Łuzek dolny w powiecie Drohobyckim.

Jeszcze w miesiącu styczniu 1900 przeprowadzono wybory nowej Rady gmin-

nej we wsi Łużek dolny, powiecie Drohobyckim, przeciw którym członkowie urzędującej Rady gminnej, a na ich czele wójt Wasyl Petryk wnieśli, protest, który aż po dwóch latach, gdyż dopiero w marcu został załatwiony.

C. k. Starostwo w Drohobyczu uchwałą z dnia 8. kwietnia 1902 l. 10,385, ekspedycyowaną jeszcze dnia 15. kwietnia 1902, intymując decyzję c. k. namiestnictwa, poleciło Zwierzchności gminnej w Łużku dolnym, by do dni 14 przeprowadziła wybory uzupełniające trzech członków, a następnie by przystąpiła do bezzwłocznego ukonstytuowania nowej Rady.

Urzędujący wbrew woli całej gminy wójt Wasyl Petryk, chcąc jak najdłużej utrzymać się przy władzy, a mając silne poparcie w c. k. Starostwie, schował intymat do skrzyni, nie zawiadomił o tem nikogo i nie rozpiisał do dnia dzisiejszego wyboru trzech członków Rady.

Interesowani członkowie gminy udawali się już co najmniej 30 razy do c. k. Starostwa w Drohobyczu, by toż Starostwo zmusiło wójta do wykonania polecenia, wydanego na podstawie reskryptu c. k. Namiestnictwa, jednak dotychczas bez skutku, boć Starostwo w Drohobyczu uważa za swój inoralny obowiązek jest najdłuższe utrzymanie przy władzy wójta, który jest powolnem narzędziem starościńskiego przy wszelkich wyborach, ażeby w ten sposób odwdzięczyć się temu wójtowi za dotychczasowe usługi, z drugiej zaś strony zachęcić także innych wójtów by byli powolnemi narzędziami w ręku Starosty, za co czeka ich nagroda w rodzaju urzędowania w gminie samowolnie i w nieskończoność.

Zważywszy że taka niczem niesprawiedliwiona zwłoka w przeprowadzeniu wyborów Rad gminnych podkopuje w wysokim stopniu wiarę w istnienie ustaw i w sprawiedliwość organów rządowych;

Zważywszy, że postępowanie wójta w Łużku dolnym jest jawną samowolą, która przynosi wielką szkodę prawidłowemu funkcyonowaniu Rady gminnej, a w dalszem następstwie może przynieść nieobliczoną szkodę interesom gminy.

Zważywszy, że takie jawne popieranie samowoli wójta ze strony c. k. Starostwa w Drohobyczu wpływa bardzo demoralizujące na członków gminy, którzy mimowoli muszą wierzyć w to, że tylko tacy wójci, którzy są na rękę Starości, mogą liczyć na pomoc tegoż Starosty, i że względy sprawiedliwości nie znajdują tam posłuchu, zapytują podpisani:

Czy c. k. Rząd jest gotów zająć się bliżej sprawą wyborów gminnych w Łużku dolnym, i czy wyda polecenie c. k. Starostwu w Drohobyczu, by wzięto w obronę interes gminy przed samowolą wójta Wasyla Petryka?

Interpelant:
Korol w. r.

Gładziuk, Huryk, Ostapczuk, Staruch, Bohaczewski, Krempa, Żardecki, Potoczek, Ochrymowicz, Mazikiewicz, Barwiński, Mogilnicki, Barabasz.

Sekretarz p. K. Lubomiski czyta:

I n t e r p e l a c y a

pośla Krempey i tow. do c. k. Komisarza rządowego z powodu niezadowolnienia dotychczas przez c. k. Rząd uchwał Sejmu krajowego z r. 1895, 1897 i 1901 o wykonanie Najwyższego rozporządzenia z dnia 4. czerwca 1869 i rozporządzenia całego Ministerstwa z dnia 5. czerwca 1869 l. 2354 w sprawie używania języka polskiego w Galicyi.

Powszechnie zdziwienie i zaniepokojenie zarazem wywołać musi zachowanie się c. k. Rządu w sprawie stosunków językowych w Galicyi. Ani dobrowolnie, jak to było jego obowiązkiem, ani mimo rozlicznych wniosków poselskich i uchwał Sej-

mu nie wykonał dotychczas c. k. Rząd Najwyższego rozporządzenia z dnia 4. czerwca 1869 i wydanego pod dniem 5. czerwca 1869 l. 2354 postanowienia całego Ministerstwa, że władze i urzędy podległe Ministerstwu spraw wewnętrznych, wyznań i oświecenia, sprawiedliwości, skarbu i handlu, rolnictwa, obrony krajowej i bezpieczeństwa publicznego mają używać w służbie wewnętrznej i zewnętrznej i w korespondencyi z rządowymi a nie wojskowymi władzami, urzędami i sądami w kraju naszym języka polskiego.

Rozporządzenie to miało wedle przepisu §. 6. być wprowadzone we władzach i urzędach podległych Ministerstwu skarbu, handlu i rolnictwa w przeciągu lat trzech licząc od dnia ogłoszenia.

Sejm król. Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem kilkakrotnie przypominał c. k. Rządowi tę sprawę.

I tak: W roku 1895 Sejm uchwalił:

„Sejm wzywa Rząd, aby się do Najwyższego postanowienie z dnia 4. czerwca 1869 i całego Ministerstwa z dnia 5. czerwca 1869 po myśli i ducha tych rozporządzeń ściśle i bez uchylecia się od tych postanowień stosował.

W roku 1897 Sejm uchwalił:

„Sejm wzywa ponownie Rząd, aby po myśli Najwyższego postanowienia z 4. czerwca 1869 (Dz. ust. kr. Nr. 24) wprowadził jak najrychlej w urzędach kolei państwowych, pocztowych i telegraficznych tudzież c. k. Żandarmeryi w wewnętrznej służbie krajowej język polskiej jako urzędowy. — Zarazem poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawą tą stale się zajmował i ze swej strony poczynił odpowiednie kroki celem urzeczywistnienia wskazanych dążeń i tylekrotnie powziętych rezolucyi“.

W roku 1901 Sejm uchwalił:

„Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem wzy-

wa ponownie Rząd, aby wprowadził jak najrychlej w urzędach kolei państwowych pocztowych i telegraficznych, tudzież w c. k. Żandarmeryi, wewnętrznej służbie krajowej język polski jako urzędowy, o tem samem zastosował się do Najwyższego postanowienia z dnia 4. czerwca 1869 (Dz. u. kr. Nr. 24).

Wreszcie w r. 1901 Sejm uchwalił:

„Sejm król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem krakowskiem wzywa ponownie Rząd, aby po myśli Najwyższego postanowienia z dnia 4. czerwca 1869 i rozporządzenia całego Ministerstwa z dnia 5. czerwca 1869 Nr. 24 dz. ust. kraj. wprowadził jak najrychlej w urzędach pocztowych, telegraficznych i kolei państwowych oraz c. k. żandarmeryi język polski jako urzędowy w służbie wewnętrznej i w korespondencyach z rządowymi a nie wojskowymi władzami, urzędami i sądami“.

Gdy mimo powzięcia powyższych uchwał przez Wysoki Sejm mimo starania Wydziału krajowego, c. k. Rząd nie raczył nawet dać odpowiedzi na odnośne przedstawienia; gdy do dzisiaj urzędowym językiem kolei, telegrafu, poczty i żandarmeryi jest język niemiecki;

Gdy to jest samowolnem przez Ministerstwa ukróceniem Najwyższem postanowieniem nadanych praw krajowi podpisani zapytują c. k. komisarza rządowego:

Kiedyż nareszcie spełni c. k. Rząd swój obowiązek i wykona Najwyższe postanowienie z dnia 4. czerwca 1869 i rozporządzenie całego Ministerstwa z 5. czerwca 1869 l. 2354?

Lwów, dnia 25. czerwca 1902.

Interpelant:
Krempa w. r.

Stapiński, Bojko, Wilczkiewicz, Fruchtmann, Kramarczyk, Stojalowski, Skołyszewski, Żardecki, Potoczek, Szponder, Łazar-

ski, Maiss, Maryewski, Bednarski, Michałow-
ski, Tomaszewski, Szwed, Romanowicz,
Rayski, Rutowski, Jahl, Huza, Kremen-
towski.

Marszałek oznajmia, że interpelacje
te odstąpi p. komisarzowi rządowemu,
następnie oznajmia, iż p. Leo, z powodu
choroby prosi o udzielenie urlopu na czas
sesji sejmowej.

Izba bez rozprawy udziela urlopu
p. Leo na czas trwania obecnej sesji sejmowej.

Marszałek przed przystąpieniem do
porządku dziennego udziela głosu p. Ja-
nowi Szeptyckiemu.

Przemawia p. Jan Szeptycki i wnosi
na odesłanie przekazanej komisji admini-
stracyjnej petycji Ls: 562 do komisji
gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wnio-
sek formalny.

Marszałek udziela głosu w sprawie
formalnej p. Męcińskiemu.

Przemawia p. Męciński i stawia for-
malny wniosek, by przydzieloną komisji
drogowej petycję Ls: 635 odesłać do Wy-
działu krajowego jako komisji z polece-
niem przedłożenia sprawozdania jeszcze
w obecnej sesji sejmowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy
wniosek formalny p. Męcińskiego.

Marszałek oznajmia, że w celu umożli-
wienia rychłego drukowania stenograficznych
sprawozdań, które spóźniało się nieraz
wskutek zatrzymywania przez posłów ste-
nogramów, zarządził odtąd przepisywanie
mów według stenograficznych zapisków
w dwóch egzemplarzach, z których jeden
zostaje w biurze sejmowej i będzie ode-
słany do druku bez zmiany, jeżeli poseł
otrzymawszy odpis swego przemówienia
nie odda poprawionego tekstu do 12 godzin
kancelaryi Sejmowej,

Izba przystępuje do porządku dzien-
nego, którego punktem pierwszym jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wy-
działu krajowego o fundacyi Stanisława
hr. Skarbka.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwol-
niony od czytania sprawozdania, wnosi
przekazanie tego przedłożenia komisji bud-
żetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy
wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wy-
działu krajowego w przedmiocie podwyż-
szenia płac nauczycieli szkół ludowych.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwol-
niony od czytania sprawozdania, wnosi
przekazanie tego przedłożenia komisji
szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy
wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wy-
działu krajowego o powiększeniu etatu
urzędników krajowego biura kolejowego.

Marszałek oznajmia, że ten punkt
porządku dziennego cofa na razie.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku posła Pasz-
kowskiego w sprawie ułatwienie kredytu
melioracyjnego.

Przemawia p. Paszkowski uzasadniając
swoją wniosek, a pod względem formalnym
wnosi na odesłanie tego wniosku do ko-
misji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy
wniosek.

Następuje :

Pierwsze czytanie wniosku p. Szajera o zniesienie myt na drogach krajowych i powiatowych.

Przemawia p. Szajer uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji drogowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje :

Wybór Komisji z 15 członków dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy.

Wybór uzupełniający jednego członka Komisji gminnej, jednego członka Komisji bankowej, jednego członka Komisji agrarnej, jednego członka Komisji przemysłowej i jednego członka Komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek wzywa posłów, by oddawali kartki odrazu do obu wyborów, tak komisji dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy, jakoteż do uzupełniających wyborów jednego członka komisji gminnej, bankowej, agrarnej, przemysłowej, i gospodarstwa krajowego.

Do komisji skrutacyjnej zaprasza pp. Bala, Bojkę, Mogilnickiego, Rutowskiego i Merunowicza.

Posłowie oddają kartki.

Marszałek oznajmia, że nim komisja skrutacyjna przeprowadzi skrutynium Izba przechodzi na dalszego punktu porządku dziennego.

Następuje :

Sprawozdanie komisji budżetowej o przedłożeniu Wydz. kr. w przedmiocie powizoryum budżetowego na miesiąc lipiec 1902.

Sprawozdawca p. Stanisław Badeni uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm uchwalić raczy :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości, że Wydział krajowy czynił w miesiącach maju i czerwcu 1902 wydatki zwyczajne z funduszu krajowego na podstawie budżetu r. 1901.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do czynienia wydatków zwyczajnych z funduszu krajowego na rachunek roku budżetowego 1902 na podstawie budżetu z roku 1901.

III. Sejm upoważnia do pobierania na rzecz funduszu krajowego dodatków do państwowych podatków bezpośrednich, a mianowicie :

a) dodatku do państwowego podatku gruntowego, domowo-czynszowego, domowo-klasowego i 5% podatku od wolnych domów w wysokości 60 groszy od każdej korony całej przypisanej należności tych podatków;

b) dodatku do państwowych podatków bezpośrednich osobistych, wprowadzonych ustawą z 25. października 1896 Dz. p. p. Nr. 220 z wyjątkiem podatku osobisto-dochodowego w wysokości 66 groszy od każdej korony całej przypisanej należności tych podatków;

c) opodatkowani w mieście w Krakowie, w powiatach krakowskim i chrzanowskim opłacać będą dodatek do podatków :

wymienionych w III.a) w wysokości 49 gr., zaś wymienionych w III.b) w wysokości 55 gr. od każdej korony całej przypisanej należności tych podatków.

IV. Upoważnienia pod II. i III. udzielone obowiązują po dzień 31. lipca 1902.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, by wyjednał zwoływanie Sejmu w takiej porze i na tak długo, by Sejm mógł przysługujące mu z mocy konstytucji prawa i obowiązki w należyty sposób spełniać, a przede wszystkim budżet przed rozpoczęciem roku budżetowego uchwalić.

Przemawia p. Stapiński.

Przemawia p. Władysław Kraiński i stawia następujący wniosek:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył Sejmowi na najbliższej sesji program finansowy, obejmujący plan gospodarstwa budżetowego na szereg lat najbliższych, a to przynajmniej na okres ośmioletni.

W programie tym obliczy Wydział krajowy wydatki budżetu krajowego i obmyśli sposób ich pokrycia, tak aby zapewnioną była na szereg lat, objęty programem, równowaga między wydatkami a dochodami na tenże okres czasu zspewnionymi.

Marszałek odczytuje wniosek p. Władysława Kraińskiego i podaje ten wniosek do poparcia.

Izba popiera wniosek p. Władysława Kraińskiego.

Przemawia JE. ck. Namiestnik.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Marszałek udziela głosu p. Wilczkiewiczowi dla sprostowania faktu, a po chwili oznajmia że p. Wilczkiewicz stracił głos jako w Izbie nieobecny.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała bez rozprawy wniosek I, II, III, IV, V komisji, głosując nad każdym z tych wniosków oddzielnie.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do drugiego czytania bez czytania, przyjmuje Izba w oddzielnem głosowaniu całą powyższą uchwałę w drugim czytaniu bez czytania.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba w oddzielnem głosowaniu cały powyższy wniosek komisji w trzecim czytaniu bez czy-

tania, a osobno uchwała Izba wniosek p. Kraińskiego, który Marszałek odczytuje.

Następuje:

Sprawozdanie komisji drogowej z petycji Wydziału powiatowego w Podhajcach o udzielenie koncesji mytniczej na pobór myta mostowego.

Sprawozdawca p. Mieczysław Urbański odczytuje sprawozdanie komisji, zakończone następującym wnioskiem:

Petycję Wydziału krajowego w Podhajcach l. 497 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia po myśli obowiązujących ustaw i przepisów.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek komisji.

Marszałek wzywa p. Bojkę do zdania sprawy z wyniku skrutynium wyboru członków komisji dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy i uzupełniających wyborów 1 członka do komisji gminnej, bankowej, agrarnej, przemysłowej i gospodarstwa krajowego.

P. Bojko zdaje sprawę z wyniku skrutynium.

Głosowało 84. Absolutna większość 43. Z tych otrzymali po 84 głosów.

Do komisji dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy:

Bobrzyński, Czartoryski, Dąbski, Huryk, Jabłoński, Jahl, Krzysztofowicz, Małachowski, Milewski, Rozwadowski, Rutowski, Stadnicki, Stojałowski, Tarnowski, Zdzisław, Trzeciecki.

Komisji gminnej:

Brunicki.

Do komisji bankowej:

Gorayski.

Zaś do komisji reform agrarnych:

Paszkowski otrzymał 56 a p. Cielecki 28 głosów.

Następnie 84 głosów otrzymali:

Do komisji przemysłowej:

Federowicz.

Do komisji gospodarstwa krajowego:

Sękowski.

Marszałek stwierdza rezultat powyższych wyborów i wzywa komisję dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy, by się ukonstytuowała.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Buynowskiego o zmianę ustawy gminnej na zasadzie połączenia obszarów dworskich z gminami.

Przemawia p. Buynowski uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Marsa o zwołanie ankiety dla zbadania czyli i w jaki sposób należałoby zmienić dzisiejszą gospodarkę funduszami na cele sanitarne.

Przemawia p. Mars uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji sanitarnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Hupki o wezwanie c. k. Rządu, aby sankcjonowane dnia 9. grudnia 1899 ustawy „o kamasacy gruntów rolnych“, ustawy o podziale lub

regulacji użytkowania gruntów wspólnie używanych“ i ustawy „o składzie komisji krajowej dla spraw wyłączenia obcych gruntów z lasów i zaokrąglenia granic leśnych“, jak najrychlej w życie wprowadził.

Przemawia p. Hupka uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji reform agrarnych,

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Marszałek oznajmia, że w porozumieniu z wnioskodawcą usuwa z porządku dziennego punkt 13 i 14. tj.

Pierwsze czytanie wniosku p. Stapińskiego o wprowadzenie języka polskiego, jako urzędowego w służbie wewnętrznej we wszystkich władzach i urzędach w kraju, i

Pierwsze czytanie wniosku p. Stapińskiego w przedmiocie należnego gminom dodatku gminnego od podatku dochodowego za wykonywanie prawa propinacyi od roku 1893 do r. 1897.

Z kolei następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Szweda o udzielenie mieszkańcom powiatu Żywieckiego znaczniejszej pomocy z funduszy krajowych z powodu klęski powodzi z dnia 18. i 19. czerwca b. r.

Przemawia p. Szwed uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Mogilnickiego o wezwanie c. k. Rządu, aby przystąpił jaknajrychlej do zarządzenia uchwalonych już robót inwestycyjnych i o polecenie Wydziałowi krajowemu, aby co

rychlej zajął się uchwaloną już regulacją rzek i wykonaniem robót melioracyjnych.

Przemawia p. Mogilnicki uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Marszałek oznajmia, że zgłoszono trzy nagłe wnioski i wzywa sekretarzy do odczytania tych wniosków.

P. Glidziuk, w zastępstwie sekretarza p. Bohaczewskiego czyta:

Wniosek naglący

posła Mazikiewicza i towarzyszy w sprawie udzielenia zapomogi pogorzelncom wsi Wierzbica w powiecie Rawskim.

Dnia 1. czerwca 1902 spaliły się dziecięciu gospodarzom wsi Wierzbicy wszystkie budynki gospodarcze ze wszelkimi zapasami żywnościowymi do szczytu. A ponieważ oni nie mają żadnych środków do wyżywienia rodziny i inwentarza, przeto podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Pogorzelncom wsi Wierzbicy, powiatu Rawskiego, udziela się bezzwrotnej zapomogi w kwocie 1.000 koron“.

Pod względem formalnym wnoszą podpisani przydzielenie tego wniosku komisji budżetowej z poleceniem, by taż komisya na najbliższem posiedzeniu zdała sprawę ustnie.

We Lwowie dnia 27. czerwca 1902.

Wnioskodawca
Mazikiewicz w. r.

Korol, Bohaczewski, Dr. A. Mogilnicki, Ostapczuk, F. Krementowski, J. Stapiński, Potoczek, Krempa, Kramarczyk Staruch, Barabasz, Barwiński, Bojko, Wilczkiewicz.

Marszałek oznajmia, że wobec nieobecności wnioskodawcy, zarządzi ponowne odczytanie wniosku nagłego p. Mazikiewicza w sprawie udzielenia zapomogi pogorzelncom gminy Wierzbica w powiecie Rawskim na następnem posiedzeniu, a obecnie wzywa sekretarza do odczytania drugiego wniosku nagłego.

P. Glidziuk odczytuje drugi wniosek nagły:

Wniosek naglący.

posła Mogilnickiego i towarzyszy w sprawie udzielenia zapomogi bezzwrotnej dla gminy Kleszczówna w powiecie Rohatyńskim.

Dnia 20. Sierpnia 1901 spaliło się 16 gospodarstw, których właściciele, ludzie w Kleszczównie całkiem ubodzy, z pomiędzy nich niektórzy wcale nie asekurowani, inni zaś wprawdzie asekurowani, ale na tak niską premię, że ta wartości spalonych gospodarstw wcale nie odpowiada. Gmina Kleszczówna niema ani swego lasu, z którego by mogła pobierać drzewo na budowę, a wskutek tego pogorzelnicy odbudowują się wprost tem, co wyżebrzą. A ponieważ zbioru zboża i paszy a nawet i odzież spaliła się przeto zachodzi nagląca potrzeba wspomnienia tych biedaków.

Wnosimy zatem na udzielenie tym pogorzelncom zapomogi 1.000 Koron.

Mogilnicki w. r.

Barwiński, Korol, Staruch, Ostapczuk, Bohaczewski, Glidziuk, Stojalowski, Mazikiewicz, Kramarczyk, X. Wilczkiewicz, Krementowski, J. Stapiński, Bojko, Barabasz.

Przemawia p. Mogilnicki uzasadniając nagłość wniosku i wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość powyższego wniosku.

P. Mogilnicki zrzeka się głosu dla uzasadnienia samego wniosku, a Izba uchwała bez rozprawy odesłanie tego wniosku do komisji budżetowej.

Sekretarz p. K. Lubomirski czyta:

Nagły wniosek.

W dniu 19. kwietnia br. nawiedził miasto Brzeżany gwałtowny orkan, niszcząc w swym pochodzie domy mieszkalne i gospodarze, sady, plony rolne, tudzież zakłady gospodarze i przemysłowe.

Ludność nieszczęściem tem dotknięta znalazła się nagle bez dachu i bez środków do usunięcia choćby częściowych następstw klęski elementarnej, które zbyt są poważne, gdyż szkody na przędce zestawione przewyższają 30.000 K.

Ponieważ częściowa pomoc gminy m. Brzeżan i składki prywatne wobec ogromu klęski są niewystarczające, wnoszę

Raczy Wysoki Sejm uchwalić udzielenie wydatniejszej pomocy dotkniętym klęską mieszkańcom m. Brzeżan ze strony kraju i uchwalając zarazem wniosek niniejszy za nagły polecić komisji budżetowej, aby na jednym z najbliższych posiedzeń Izby zdała sprawę.

Wnioskodawca:

Dr. Stanisław Schätzel w. r.

Rayski, Jahl, Huza, Tarnawski, Tomaszewski, Maryewski, Wurst, Maiss, Jabłoński, Vayhinger, Romanowicz, E. Michałowski Lipiński, Fruchtmann.

Przemawia p. Schätzei uzasadniając nagłość wniosku.

Izba bez rozprawy uchwała nagłość wniosku.

P. Schätzel zrzeka się głosu dla uzasadnienia swego wniosku, i wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy przekazuje ten wniosek komisji budżetowej.

Marszałek zawiadamia Izbę, że ukonstytuowała się Komisya dla ustawy o biurach pośrednictwa pracy wybierając przewodniczącym p. Bobrzynskiego, zastępcą przewodniczącego p. Jabłońskiego sekretarzem p. Jahla.

Marszałek zamyka posiedzenie naznaczając następne na dzień 30. czerwca 1902 roku godzinę 10 rano i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 2. min. 15. po południu.

Marszałek krajowy:

Andrzej Potocki. w. r.

Sekretarze;

Mieczysław Urbański, w. r.

Kazimierz Lubomirski. w. r.